

آقا محمد رضا صهبای قمشه‌ای

«متوفی بسال ۱۳۰۶ قمری»

«۲»

۲ - تألیفات آقا محمد رضا

عمده تألیفات مرحوم قمشه‌ای بقرار ذیل است:

- ۱ - حواشی بر کتاب تمهید القواعد ابن ترکه (۱)
- ۲ - رساله وحدة الوجود که متعلق بقصص اول کتاب فصوص -
الحکم قیصری است. با حواشی میرزا ابوالحسن جلوه .
این دو رساله با اصل کتاب تمهید القواعد ابن ترکه و رساله مفتاح
مفاتیح الفصوص صدرالدین قونوی با حواشی شاگرد ارشد آقا محمد رضا
مرحوم آقا رضا هاشم اشکوری گیلانی که بر رساله مفتاح مفاتیح
الفصوص نوشته‌اند بضمیمه چند رساله و حواشی دیگر از معارف حکماء
و عرفاء در یک مجلد در طهران بچاپ رسیده است در ۱۳۱۶ هجری
قمری .

۳ - حواشی بر کتاب اسفار اربعه ملاصدرای شیرازی (خطی)

۴ - حواشی بر شرح فصوص الحکم قیصری (خطی)

- ۱ - مقصود کتاب تمهید القواعد تألیف خواجه فضل‌الدین محمد بن ترکه
اصفهانی است در شرح قواعد توحید که از علمای قرن هفتم هجری بوده و آن
کتاب با شرح آن از سائین الدین علی نواده مؤلف در سال ۱۳۱۵ قمری در تهران
چاپ شده است .

(وله)

هوای باغ فرح بخش و بوی گل نیکوست
ولیک خار بود گل بچشم طالب دوست
مرا مخوان بتماشای باغ و سیر چمن
کدام سرو به از وصل دوست بر لب جوست
سبا در آن خم گیسو مگر مداخله یافت
که باد عطر فشان و نسیم غالیه بوست
بهشت عدن بمینای می توان دادن
کنونکه دامن کپسار عرصه مینوست
مجال نیست مرا بی تو در جهان فراخ
بدان صفت که نگنجد دو مغز در یک پوست
طریق عشق نکویان بسراز آن پویم
که دل فتاده بچوگان زلف او چون گوست
کمر چو بست بقتلم میان اهل نظر فریبی
بکس نگشت مبین که آن میان یا موست
بدان خدای هزاران درود باید گت
که همچو تو صنمی آیت خدائی اوست
هزاران بار بگفتم که دل مده صهبا
بدست یار پر یوش که خوبر و بدخوست (۱)؟

۱ - نقل از ورقه آخر مجموعه رسایل از فصول نصیریّه و آغاز و انجام خواجه

نصیرالدین طوسی و لوایح جامی و جام جهان نما چاپ تهران ۱۳۱۴

۵ - رساله در موضوع الخلافة الكبرى این دورساله در آخر رساله جمع بین الرأیین فادایی در طهران بچاپ رسیده است .
۶ - رساله در موضوع العلم .

در کتاب شهداء الفضیلة در ذیل ص ۳۷۵ در ضمن اشاره مختصری از احوال آقا محمد رضا از جمله تألیفاتش (کتاب الخلافة الالهیه و کتاب الولایة الالهیه) را ذکر کرده است . ممکن است این دو کتاب یک کتاب باشد چه رساله خلافت کبری در اثبات ولایت است و شاید مؤلف شهداء الفضیله (۱) رساله مزبور را دو کتاب دانسته باشد .

عجالة باقید احتیاط در اینجا این نکته را یاد آوری می کنیم تا بعد از تحقیقات و تفحص های لازم حقیقت معلوم شود .
این کتابها و رسائل تماماً بزبان عربی است .

۳ - اشعار آقا محمد رضا

آقا محمد رضا گاهگاهی بر سبیل تفنن و از روی وجد و حال اشعاری سروده است که از نظر ادب و عرفان قابل توجه می باشد و در اشعار (صهبا) تخلص می کرد .
متأسفانه تذکره نویسان معاصرش مانند رضاقلیخان هدایت در مجمع الفصحاء و ریاض العارفین متعرض اشعار او نشده اند فقط در حواشی و پاورقی بعضی از کتابها و جنگها اشعاری بنام آقا محمد رضا قمشه ای ثبت شده است .

اینک برای نمونه اشعاری چند از گوشه و کنار استنساخ کرده و در اینجا نقل مینمائیم :

۱ - تألیف آقا شیخ عبدالحسین امینی تبریزی مؤلف القدر چاپ نجف

دل سرگشته بزلف تو بزنجیر افتاد
 بازکارم همه با ناله شبگیر افتاد
 سر زلفت دل شوریده با برو بسپرد
 کار سودائی عشق تو بشمشیر افتاد
 کس بتدبیر عمل راه بسوی تو نبرد
 درازل دولت وصل تو بتقدیر افتاد
 گفته بودی بنمایم رخ وزارت بکشم
 جان فدای تو چیرا کار بتأخیر افتاد
 با سرزلف تو دل نرد محبت می باخت
 زاهد آشفته شد و از پی تکفیر افتاد
 در ازل حسن رخت نقش معانی میکرد
 مانی از جلوه آن در پی تصویر افتاد
 چکند دل که فناده است بسر پنجه عشق
 چکند صید که در معرکه شیر افتاد
 آب دندان تو با آن لب شیرین آمیخت
 الفتی نغز میان شکر و شیر افتاد
 خواب دیدم شیم آشفته و روزم سیه است
 زلف مشکین بر رخت دیدم و تعبیر افتاد
 عشق و مستی و جوانی همه باهم بودند
 از چه «صهبا» طلبش درس این پیر افتاد

در یکی از سفرها در شهرضا بزیارت حجة الاسلام فرزانه شناختم
قیافه وی را شبیه سیمای حاج ملاهادی سبزواری دیدم.
از کشاورزی گذران میکرد و حکمت و عرفان بطالبان معرفت
میآموخت .

خدایش رحمت کناد که حکیمی وارسته و فقیه اصولی بود.
این ابیات از آقارضا قمشدهای را بخط فرزند فرزانه اش بیادگار
بنگارنده این سطرها سپرد.

چهل سال بیش با خرد و عقل زیستم
آخر نیافتم بحقیقت که کیستم
عالم ز هست گوید و عارف ز نیستی
من در میان آب و گل هست و نیستم

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

